

Характеристика фінансового потенціалу може бути виконана з позиції як короткострокової, так і довгострокової перспективи. В першому випадку розуміється ліквідність та платоспроможність фірми, в другому – її фінансова стійкість.

Фінансовий потенціал забезпечує можливість трансформації ресурсного і виробничого потенціалів у результати діяльності підприємства. До певної міри фінансовий потенціал виступає в ролі важеля, що формує механізм динамічної трансформації ресурсів у результати діяльності підприємства. Не менш важлива і його роль у відтворювальних процесах на підприємстві.

Досліджуване підприємство «Галіт» засновано в 2000 році, основним видом діяльності якого є виробництво стоматологічних установок, компресорів та аспіраційних пристроїв. Дослідивши результати чистого прибутку на даному підприємстві за 2012-2014 роки виявлено, що їхня динаміка має наступну тенденцію.

Так, за 2012 р. даний показник складає 1583 тис. грн.; протягом 2013 р. сума триманого прибутку на досліджуваному підприємстві скорочується до 102 тис. грн., тобто на -1481 тис. грн. (-93,56 %), в порівнянні з сумою 2012 р.; за 2014 р. ситуація дещо покращується і сума чистого прибутку підприємства зростає на 711 тис. грн. (697,07 %) та дорівнює 813 тис. грн.

Отже, за 2013 р. тенденція суми отриманого кінцевого фінансового результату на підприємстві має спадний характер (-1781 тис. грн.), а, протягом 2014 р. динаміка результату чистого прибутку має позитивну тенденцію зростання (711 тис. грн.).

УДК 658

Мариненко Наталія, к.е.н, доцент
*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
м. Тернопіль, Україна*

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Marynenko Nataliia, PhD (Economics), Associate Professor

KEY PRINCIPLES OF COMPANIES ADAPTATION THEORY

У процесі розвитку складові елементи виробничо-господарських структур (ВГС) перебувають в безперервному зв'язку між собою. Зміни, що відбуваються, впливають як на кожну окрему складову одиницю – підприємство, так і на саму систему підприємств, яка об'єднує їх у ВГС. Пристосування до змін таких складних об'єктів, як ВГС, вимагає реагування на динаміку та виклики зовнішнього середовища.

П. О. Іващенко відзначає, що: “Сутність адаптації стосовно до економічних систем полягає у більш повному (за обсягом) і досконалому (за методами) обліку інформації, використовуваної у плануванні та управлінні, в наявності здатності навчатися й вдосконалюватися у мінливих умовах функціонування, з урахуванням глобальних цілей ... Здатність до адаптації, загалом, проявляється у кожній підсистемі економічної системи. Проте форми, інтенсивність прояву, глибина адаптації на різних рівнях ієрархії різні” [1, с. 67].

Вказуючи на проблеми традиційних методів системного структурного аналізу, С.І. Маторін до однієї з них відносить таку: “Незважаючи на існуючі спроби, ще не достатньо розроблені методи опису процесів адаптації та еволюції систем у зв’язку зі слабкою вивченістю самоорганізованих систем” [2, с.30]. Він продовжує: “Таким чином, у результаті адаптації зменшується надмірність властивостей системи, усе сильніше проявляються суттєві для даної надсистеми властивості ... Чим глибше система є адаптованою до функціонального запиту надсистеми, тим яскравіше проявляються її істотні властивості, тим меншою є надмірність її властивостей” [2, с.45]. Адаптацією дослідник вважає “зростання узгодженості між властивостями системи (внутрішньої детермінанти) і певної заданої функції (функціонального запиту надсистеми – зовнішньої детермінанти) у вузлі мережі зв’язків надсистеми” [2, с.53].

У книзі І. Ансоффа розглянуто ряд питань теорії адаптивного пошуку для формулювання стратегії [3]. Метод адаптивного пошуку в даному описі застосовується для формулювання товарно-ринкової стратегії комерційної фірми. Однією з характеристик даного методу є “адаптивність як цілей, так і оцінювання первісної позиції”.

Розглядаючи чотири підходи до управління змінами в компанії, І. Ансофф виділяє серед них так звані адаптивні зміни. Він вважає, що на кожному підприємстві неминуче спостерігається процес поступового накопичення “невеликих зрушень, які протягом тривалого часу змінюють культуру і структуру влади в компанії. Соціологи називають цей процес органічною адаптацією, яка відбувається під впливом послідовних зовнішніх стимулів або через незадовільну роботу компанії. Органічна адаптація, по суті, є рухом вперед, методом “проб і помилок” ... Здійснення стратегічної зміни у вигляді поступових нововведень, розтягнутих у часі, ми називатимемо процесом адаптивної зміни. Адаптивні зміни проходять повільно, але мають ефект зменшення рівня опору в кожен момент часу. Адаптивні зміни дозволяють здійснити зміни в умовах, коли влада прихильників перетворень обмежена. Ефективність адаптивних змін підвищується при управлінні ними зверху” [3].

На думку Л.В. Соколової [4], до основних понять, які визначають сутність та основні положення теорії адаптації сучасного підприємства, відносяться такі:

- адаптація – процес приведення можливостей підприємства у відповідність до змін його бізнес-середовища;

- вид адаптації – характеристика процесу реалізації комплексу адаптаційних заходів;

- тип адаптації – характеристика сутності сукупності адаптаційних заходів;

- адаптивність підприємства (організаційний підхід) – здатність підприємства та його стратегічних одиниць бізнесу і функціональних підрозділів до своєчасної й адекватної перебудови діяльності з метою забезпечення конкурентного становища на ринках збуту;

- адаптивність підприємства (кібернетичний підхід) – здатність системи і окремих елементів самозмінюватися для збереження своїх функціональних показників в заданих межах при змінах бізнес-середовища;

- адаптивна зона – комплекс умов середовища бізнесу підприємства, що визначають тип і вид його адаптації;

- адаптивна субзона – комплекс умов середовища бізнесу економічно близьких груп конкуруючих підприємств;

- мета адаптації – забезпечення виживання підприємства в перспективі і досягнення заданого рівня конкурентоспроможності підприємства на конкретному ринку;

- адаптаційний лаг – часовий розрив між здійсненням адаптаційних заходів і досягненням запланованого рівня конкурентоспроможності підприємства;

- потенціал адаптації – максимальна здатність підприємства забезпечувати стійке конкурентне становище на ринку в умовах зміни його бізнес-середовища;

- критерій адаптації – показник конкурентоспроможності підприємства на конкретному ринку збуту товарів, послуг;

- міра адаптації – інтегруючий показник, який характеризує чисельне значення рівня конкурентоспроможності підприємства в межах його адаптивної субзони;

- умови ефективності адаптації – гнучкість стійких характеристик підприємства (цілей, стратегій, систем, організаційної та виробничої структур, технологій), мультифункціональний характер процесу адаптації, наявність науково-обґрунтованої концепції адаптації, управління процесом адаптації.

В умовах невизначеності підприємству необхідно враховувати велику кількість складних стохастичних зв'язків як на самому підприємстві, так і з зовнішнім середовищем. Тому існує необхідність застосування адаптивного підходу до розвитку підприємства та формулювання основних принципів побудови й функціонування такої системи управління адаптивним розвитком.

Список використаних джерел:

1. Иващенко П. А. Адаптация в экономике / П. А. Иващенко. – Харьков : Вища шк. Изд-во при Харьк. ун-те, 1986. – 144 с.
2. Маторин С.И. Анализ и моделирование бизнес-систем : системологическая объектно-ориентированная технология / Под ред. М. Ф.Бондаренко ; Предисл. Э.В. Попов. – Харьков : ХНУРЭ, 2002. – 322 с.
3. Ansoff, H. I. Strategic Management. Classic Edition / H. I. Ansoff. – Palgrave Macmillan, 2007. – 251 p.
4. Соколова Л. В. Теорія і практика адаптації підприємств до мінливого бізнес-середовища : [монографія] / Л. В. Соколова. – Харків : ХНУРЕ, 2004. – 288 с.

УДК 336

**Панухник Олена, д.е.н., професор
Гайдук Марія, магістр**

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна*

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**Panukhnyk Olena, Dr. Econ. Sc., Professor
Gayduk Maria, Master**

ASSESSMENT OF FINANCIAL RISK IN ENTERPRISES ACTIVITY

Дослідження статей фінансової звітності підприємства дозволяє виявити не тільки якісні, але й кількісні зміни оцінки результатів фінансових показників, або так званих, фінансових ризиків для подальшої діяльності підприємств, а саме: ризиків ліквідності, ризиків бізнес-подій, ринкових та кредитних ризиків.

Здійснивши оцінку та дослідивши зміни динаміки фінансових показників діяльності ПП «Галіт» протягом 2013-2015 років, що характеризують вплив ризиків на загальні фінансові результати, виявлено певні тенденції.

Зокрема, проаналізувавши показники, що характеризують ризики ліквідності та платоспроможності, виявлено, що на ПП «Галіт» існує зазначений вид ризику. Про це свідчать результати коефіцієнтів швидкої та абсолютної ліквідності, які мають негативну динаміку протягом 2012-2014 років, а також їхні результати є нижчими за встановлену норму.

Єдиним позитивним фактором є значення коефіцієнта поточної ліквідності підприємства, результат якого за 2014 р. (1,21) зріс в порівнянні із результатом 2013 р. (1,16).